

تعارض‌هایی در اندیشه‌های زبان‌شناختی چامسکی-محور

محمد رضا پیروز

۱. مقدمه

این کرسی به بررسی اندیشه‌های زبان‌شناختی چامسکی از یک سو و دیدگاه‌های زیست‌شناختی تکامل‌گرا که در آثار داروین و هم‌مکتب‌های وی یافت می‌شود می‌پردازد. برای این ابتدا به معرفی مباحثی از زبان‌شناسی مکتب‌زایشی خواهد پرداخت که در سال‌های اخیر مورد نظر دیدگاه‌های تکامل‌گرا بوده‌اند. پس از آن به معرفی دیدگاه‌های نظریه تکاملی داروین خواهد پرداخت. آنگاه کار را با معرفی دیدگاه‌های متعارض در این زمینه، یعنی دیدگاه فیکسیسم و ترانسفورمیسیسم، ادامه خواهد داد. این کار را با نقد دیدگاه‌های کلیسا و دیدگاه‌های اندیشمندان مسلمان پی خواهد گرفت. آنگاه به طرح دیدگاه جدید دیگری می‌پردازد که معتقد است که موجودی هوشمند در پس این آفرینش موجودات زنده بوده است.

اندیشه‌های علمی مبتنی بر زیست‌شناسی تکامل‌گرا

۱.۱. اندیشه‌های زیست‌شناسی تکامل‌گرا

۱.۱.۱. دیدگاه‌های سنتی داروینیسم

از اواسط قرن نوزدهم نگاه سنتی به مبحث آفرینش موجودات زنده با آثار چارلز داروین^۱ دستخوش تغییر شد، به گونه‌ای که ادعا شد که پدید آمدن موجودات زنده در کره زمین بر اساس انتخاب طبیعی^۲ داروینیسم صورت می‌گیرد.

۱.۱.۲. دیدگاه‌های نوین

پس از پدیدار شدن تکامل‌دورینی، دانشمندان این نظریه به اصلاح برخی از دیدگاه‌های افراطی موجود در این نظریه پرداختند. آن‌ها علم ژنتیک را به نظریه داروینیسم سنتی افزودند که بر اساس آن معتقدند که تنوع‌های وراثتی می‌تواند به صورت ناگهانی و با جهش^۳ صورت پذیرد.

۱.۲. اندیشه‌های زبان‌شناسی جدید

دیدگاه زبان‌شناسی نوین به پدیده تکاملی، دیدگاهی خنثی بوده است. اما هرچه از آغز کار دستوریان زایشی می‌گذرد، اندیشه‌های تکامل‌گرا بیشتر در آثار زایشیان بروز می‌نماید. به گونه‌ای که در آثار زایشی دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ مطالب ناچیزی در این زمینه به چشم می‌خورد. در دهه ۱۹۷۰، چامسکی (۱۹۷۶) مقاله‌ای با عنوان "در مورد منشاء زبان" در کتابی با عنوان منشاء و تکامل زبان و گفتار منتشر می‌کند. در دهه ۱۹۸۰، نظریه اصول و معیارها، با قواعد

¹ Charles Darwin

² natural selection

³ mutation

گشتاری آن همچون قاعده "حرکت آلفا" را می توان نمود تکاملی نظریه داروینیسم تلقی کرد. در دهه ۱۹۹۰، جستجو برای یک نظریه ساده و کمینه گرا از زبان بشر را توان دنباله رو این دیدگاه تلقی نمود که در آن یک فنوتیپ زبانی ساده تر برای زبان بشر متجلی است. اما این کار زمانی کاملاً آشکار می شود که اثر جدیدی در این زمینه توسط برویک و چامسکی^۴ (۲۰۱۶) منتشر می شود.

۲. واکنش‌ها به دیدگاه‌های تکامل‌گرا

۲.۱. فیکسیسم

فیکسیسم^۵ معتقد است که موجودات زنده همانند موجودات نسل پیش خود هستند و نظریه ای بنام نظریه تکامل نداریم.

۲.۲. ترانسفورمیسم

ترانسفورمیسم^۶ یا دیدگاه تطور گونه‌ها دیدگاهی است که معتقد است که تکامل یک گونه به گونه دیگر وجود دارد. این دیدگاه منتسب به طرفداران نظر انتخاب طبیعی^۷ چارلز داروین است.

۳. نگاه ادیان به نظریه تکامل

۳.۱. اندیشه‌های کلیسا

کلیسا اعتقاد به فیکسیسم دارد. به گونه ای که هرگونه دیدگاه مبتنی بر تکامل را با اندیشه ی و خود خالق هستی در تعارض می انگارد.

۳.۲. اندیشه‌های متفکران مسلمان

۳.۲.۱. نگاه کلی متفکران مسلمان

دیدگاه‌های متفکران مسلمان دارای عناصر زیر است

- دیدگاه بسیاری از اندیشمندان مسلمان مبتنی بر فیکسیسم است.
- گاه دانشمند مسلمان خود را همراه‌استای اندیشمند کلیسا می دانسته است.
- تعارضی میان داروینیسم و مذهب یک تعارض ساختگی است.

⁴ Berwick and Chomsky

⁵ fixism

⁶ transformism

⁷ natural selection

- یافته های دانشمند مسلمان بیشتر مبتنی بر دیدگاه های افراطی داروینیسیم واقع شده است.
- یافته های دانشمندان مسلمان بیشتر شامل بررسی مدل های گذشته بوده است.

۳.۲.۲. نگاه موردی برخی از اندیشمندان مسلمان

برخی از آثار مرتبط با اندیشه های تکاملی و یا ضد تکاملی دانشمندان مسلمان (این منابع دارای اطلاعات کتابنامه ای مانند تاریخ نشر و انتشارات نیستند)

- معارف قرآن آیت الله مصباح یزدی،
- علل گرایش به مادیگری شهید مطهری
- خلقت انسان دکتر ید الله سبحانی
- تکامل در قرآن آیت الله مشکینی
- تفسیر المیزان جلد ۱۶
- موضع علم و دین در خلقت انسان احد فرامرز قراملکی

۴. طراحی هوشمند

دانشمند معتقد به مذهب همواره راه خود را از دیدگاه تکاملی داروینیسیم جدا ساخته است. این کار با پدید آمدن دیدگاهی با عنوان "طراحی هوشمند" معرفی شده است. در یک سخن طراحی هوشمند گونه ای از زیست شناسی داروینیسیم است که معتقد به افزودن عنصری به عنوان علت هوشمند برای این پدیده هاست که ما فوق انتخاب طبیعی داروین است. این دیدگاه یک دیدگاه جدید است که تلفیقی از داروینیسیم و مذهب می باشد.

۵. نگاهی به آینده

برخی از مواردی که باید در ادله تعارضی زبان شناسی مورد بررسی قرار گیرد

- قرآن به عنوان کتاب هدایت و نه کتاب علم
- دیدگاه قرآن به زبان بشر
- دیدگاه تکاملی داروین به غلط دیدگاهی ارتدادی و یا سکولار تلقی شده است.

برخی از منابع زبان شناسی

Berwick, R. C., & Chomsky, N. (2015). Why only us: Language and evolution. MIT press.

Lenneberg, E. H. (1967). The biological foundations of language. Hospital Practice, 2(12), 59-67.